

Handläggare
Jenny Fäldt
Telefon: 08-50828786**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2020-02-18 p.26

Utveckling av hälsorelaterad miljöövervakning i Stockholms stad

Ansökan till Formas

Förvaltningens förslag till beslut

1. Godkänna förvaltningens ansökan (steg1)
2. Uppdra åt förvaltningschefen att teckna avtal om ansökan beviljas.

Anna Hadenius
Förvaltningschef
MiljöförvaltningenMaria Svanholm
Avdelningschef
Miljöanalys

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har tillsammans med forskare på Karolinska institutet, Stockholms Universitet och IVL Svenska Miljöinstitutet, lämnat in en ansökan om bidrag till ett planeringsprojekt för att utveckla hälsorelaterad miljöövervakning i Stockholms stad.

Bakgrund

Minskad exponering av hälso- och miljöfarliga ämnen är en högt prioriterad fråga i Stockholms stad, särskilt att minska belastningen på foster, barn, unga individer och kvinnor i fertil ålder.

Förvaltningen har i tidigare projekt utrett viktiga delar för att kunna gå vidare med hur ett program avseende hälsorelaterad miljögiftsövervakning¹ (dnr 2016-6314) skulle kunna utvecklas. I det förslag till kemikalieplan för 2020-2023 som för närvarande är

¹ Begreppet miljögiftsövervakning syftar oftast på kemiska analyser av någon typ av prover, ofta upprepade under lång tid för att skapa tidsserier. Här används begreppet i en vidare mening, inkluderande framräknade siffror på användningen av kemikalier i stadens verksamheter. Syftet är i båda fallen att ge indikationer om kemikaliesituationens utveckling över tid.

på remiss står det också att kemikaliecentrum ska ”Fortsätta utveckla miljögiftsövervakningen i inomhusmiljön inriktad på barn och andra särskilt känsliga grupper.”, och vidare ”Innan ett program för regelbundna mätningar tas fram behövs en diskussion om hur man bäst utformar en tidsserie för damm. I detta ingår provtagningsmetodik samt vilka ämnen och ämnesgrupper som bör analyseras. Genom samverkan med forskare kan kemikaliecentrum även få hjälp och stöd att välja ämnen och ämnesgrupper.”

Nedan finns tre viktiga frågeställningar som lyftes i utredningen om hälsorelaterad miljögiftsövervakning:

1. Hur utvecklas barns, ungas och gravidas exponering med avseende på kända ämnen?
2. Exponeras stockholmarna för nya ämnen?
3. Hur utvecklas stadens kemikalieanvändning?

Vidare har förvaltningen omfattande information från ett flertal undersökningar där damm och inomhusluft från förskolor i staden tidigare har analyserats. Resultaten visar att det är effektivt att genomföra åtgärder och att halten av vissa ämnen minskar i dammet (dnr 2019-7730).

En brist har dock identifierats i de undersökningar som miljöförvaltningen har utfört och det är att metoderna för att använda damm och inomhusluft som övervakningsmatriser behöver utvecklas och standardiseras för att undersökningar i olika projekt ska vara jämförbara. Frågor som behöver bearbetas är

- Hur ska provtagning, -bearbetning och analys utföras?
- Vad säger halter om exponering?
- Vilka ämnen lämpar sig för damm/luftanalys?
- Hur kan luft och damm användas för att upptäcka nya problemämnen?
- Finns det en utspädningseffekt i dammiga miljöer? Hur påverkar den resultaten?

Förvaltningen anser därför med slutsatser från ovanstående projekt och tillsammans med forskare inom ämnesområdet att det är motiverat att utveckla ett långsiktigt, systematiskt program för kemikalieövervakning i inomhusmiljö, exempelvis förskolor.

Ärendet

Formas utlysning inom området Samhällsplanering för omställning (steg 1 och 2) inom det nationella forskningsprogrammet för

hållbart samhällsbyggande relaterar till de globala hållbarhetsmålen och Agenda 2030, liksom FN:s nya urbana agenda. Centralt för städer och samhällens omställning är delmålen för mål 11 Hållbara städer och samhällen i Agenda 2030, liksom flera andra hållbarhetsmål i Agenda 2030.

Miljöförvaltningen har tagit initiativ till en ansökan tillsammans med forskare på Karolinska institutet, Stockholms Universitet och IVL Svenska Miljöinstitutet. Ansökan relaterar till Formas Forskningsagenda Tema Människors hälsa och välbefinnande 4.2.3.²

Det långsiktiga målet med projektet är att minska kemikaliebelastningen på Stockholms stads medborgare. För att åstadkomma detta behövs:

- en solid kemikalieövervakning
- bedömning av utvecklingen av barns, ungas och gravidas exponering med avseende på kända ämnen
- undersökning om Stockholmarna exponeras för nya ämnen
- härledning/uppföljning/övervakning av stadens kemikalieanvändning i relation till exponering
- att oönskade trender upptäcks och åtgärdas i tid

Utlysningen sker i två steg, där det första steget syftar till att ge möjlighet att utveckla en projektidé och skapa samarbeten inför en större projektansökan (4-årigt, tilldelning av max 8 miljoner kr) till steg 2. I steg 1 är miljöförvaltningen huvudsökande och projektledare, vilket däremot inte är möjligt i steg 2, eftersom huvudsökanden ska vara anställd på universitet eller högskola. Utlysning av steg 2 kommer att ske under hösten 2020. Förvaltningen återkommer med ett nytt ärende för beslut om inlämnande av ansökan till steg 2.

I miljöförvaltningens ansökan till steg 1, ansöks om bidrag till tid för följande aktiviteter:

1. Gemensam workshop
2. Sammanställning
3. Avstämning och förslag till utkast till rapport
4. Leverans av slutrapport
5. Upprättande av ansökan till steg 2

² Till exempel "... För en god hälsa och välbefinnande behövs en miljövänlig hantering av kemikalier och av alla typer av avfall under hela deras livscykel samt att utsläpp och förekomst av skadliga kemikalier och föroreningar i luft, vatten och mark minskas...."

Budget omfattas endast av nedlagd tid, dvs personalomkostnader (207 878 kr), varav miljöförvaltningens andel är 96 278 kr.

Bilagor

1. Ansökan (pdf)